

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 18899/2023
14.09.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Јелена Бајчетић, адвокат из ..., против тужене ББ из ..., чији је пуномоћник Ирина Боровић Муњић, адвокат из ..., ради враћања родитељског права, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 114/23 од 02.03.2023. године, у седници већа одржаној 14.09.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 114/23 од 02.03.2023. године.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П2 748/19 од 27.10.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се тужиоцу врати родитељско право према малолетном детету ВВ, рођеној ... године, да се измени пресуда Трећег основног суда у Београду П2 280/18 од 26.02.2018. године, којом је тужилац делимично лишен родитељског права у делу који се односи на одржавање личних односа са малолетним дететом и права да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се уреди начин остваривања личних контаката између малолетне ВВ са оцем тако што ће се исти одвијати сваки други викенд у месецу десет дана у току зимског распуста у континуитету и 20 дана током летњег распуста у континуитету, половину празника за Нову Годину, Први мај и друге државне и верске празнике, уколико они трају више дана, а уколико трају један дан, онда наизменично, као и дан крсне славе оца, као неоснован. Ставом трећим изреке, одбијен је предлог тужиоца да се одреди привремена мера и уреди модел виђања мал. ВВ са оцем, тако што ће се исти одвијати у контролисаним условима у просторијама ГЦСР, Одељење Нови Београд и то једном недељно у трајању од сат времена. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужилац да на име трошкова парничног поступка туженој исплати 184.125,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж2 114/23 од 02.03.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и првостепена пресуда потврђена. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане одлуке у смислу члана 408. у вези члана 403. став 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни суд је утврдио да је ревизија неоснована.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. У поступку пред другостепеним судом није дошло до пропуста у примени или до погрешне примене које од одредаба овог Закона, па нема ни повреде из члана 374. став 1. ЗПП, на коју се ревизијом указује.

Према утврђеном чињеничном стању, малолетна ВВ, рођена је ... године, а правноснажном пресудом Првог основног суда у Београду П2 7201/10 од 04.06.2013. године је одлучено да родитељи заједнички врше родитељско право и да пребивалиште детета буде на адреси оца, на основу споразума родитеља и оцене суда да је такав споразум у најбољем интересу детета. Убрзо по доношењу пресуде, отац је у јуну 2013. године одвео дете, није обавештавао мајку где се девојчица налази, па је мајка није видела до краја септембра 2013. године. Спорни однос је по тужби мајке за измену одлуке о вршењу родитељског права, привремено уређен решењем П2 4154/13 од 14.10.2014. године, тако што је самостално вршење родитељског права до окончања парнице поверено мајци, уз обавезу оца да доприноси издржавању, а лични односи детета и оца су уређени на начин да се дете и отац виђају у просторијама Центра за социјални рад сваког четвртка од 12,00 до 13,00 часова. Правноснажном пресудом Трећег основног суда у Београду П2 4154/13 од 16.12.2015. године измењена је претходна пресуда и одлучено је да мајка самостално врши родитељско право и у истом поступку пресудом Трећег основног суда у Београду П2 280/18 од 26.02.2018. године по тужби мајке, отац је делимично лишен родитељског права према мал. ВВ, и то права на одржавање личних односа са дететом и права да одлучује о питањима која утичу на живот детета.

Лични односи мал. детета и оца одвијали су се у контролисаним условима код надлежног органа старатељства до децембра 2014. године и нису дали очекиване резултате, јер је отац био сувише напет и оптерећен негативним искуством из односа са мајком детета и усмерен на доказивање тврдњи у вези понашања и начина живота мајке детета и њене примарне породице, није могао да се уздржи од изношења негативних ставова према мајци у присуству детета и био је искључив и изричит у захтевима да се мајка удаљи за време посете, што дете није прихватало, а неке посете су због његовог нестрпљења скраћиване. У посебној парници тужиоцу је одређена мера забране приближавања мал. ВВ и њеној мајци на удаљености мањој од 500 метара, осим у терминима предвиђеним за виђање са дететом и забраном узнемиравања вербално, преко телефона и сл. Од краја јануара 2015. године до окончања претходне парнице, тужилац и дете нису били у контакту, а тужилац није

прихватао препоручени психотерапијски третман ради психолошког дефокусирања у односу на бившу партнерку и подизања родитељских капацитета. Суд је у претходној парници на основу ових околности оценио да је отац несавесно вршио право на одржавање личних односа са дететом и да је лишење права на одржавање личних односа и одлучивање о питањима која битно утичу на живот детета у његовом најбољем интересу. Од доношења претходне пресуде до подношења тужбе за враћање родитељског права, промениле су се околности утолико што је мал. ВВ сада ученица основне школе, успешно савладава школско градиво и добро се сналази у школској средини. Према налазу и мишљењу надлежног органа старатељства, извештаја Саветовалишта за брак и породицу и налаза и мишљења комисије судских вештака, девојчица је у почетку према оцу имала неутралан однос, није испољавала ни позитивне ни негативне емоције и у односу на оца није имала никаква очекивања. Током психотерапијског третмана који је спроведен у периоду од 31.05.2021. године до 12.10.2021. године, дете је на помен виђања са оцем показивало велики отпор, а основни разлог за то је аутентично сећање на непријатне догађаје којима је присуствовала приликом ранијих виђања у контролисаним условима. Мајка препознаје и задовољава све потребе детета, али нема довољно капацитета да превазиђе раније негативно искуство са тужиоцем, а тужилац је и даље више фиксиран на партнерски однос него на родитељску сарадњу и својим потребама даје предност у односу на потребе детета, нема довољно сензибилности за друге, нема јасну идеју како да приступи детету, резистентан је на сваку психотерапијску интервенцију која се не слаже са његовим виђањем ситуације, што је био основни разлог због кога психотерапијски третман није дао жељене резултате. Према налазу комисије судских вештака, тужиочева родитељска подобност није компромитована, његова заинтересованост за дете је аутентична и успостављање личних односа је препоручљиво. Тужилац настоји да одвоји родитељске и партнерске односе, али због конфликтног односа родитеља и вишегодишње раздвојености оца и детета, неопходна је претходна психолошка припрема свих чланова породице ради неутрализације неповољног интеракцијског искуства и препоручено је упућивање свих чланова породице у саветовалиште за брак и породицу при надлежном органу старатељства и реуспостављање односа у зависности од резултата психолошке процене. Тужилац сматра да би први контакт са дететом требало да се реализује без присуства мајке, уз консултацију стручних људи из саветовалишта за брак и породицу, отпор детета приписује инструкцијама и наговорима мајке, а садашњу ситуацију ставља у одговорност мајци и органима старатељства који су поступали поводом спорног односа.

Код тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су правилном применом материјалног права закључили да се нису стекли услови за враћање родитељског права тужиоцу, односно да нису престали разлози због којих је тужилац делимично лишен родитељског права у погледу одржавања личних односа са мал.дететом и права да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета.

Према члану 3. став 1. Конвенције о правима детета (Закон о ратификацији конвенције Уједињених нација о правима детета „Службени лист СФРЈ“ - Међународни уговори број 15/90 и „Службени лист СРЈ“ – Међународни уговори број 4/96 и 2/97) у свим активностима које се тичу деце, без обзира на то да ли их предузимају јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела, најбољи интереси детета биће од првенственог значаја. Државе чланице се обавезују да детету обезбеде такву заштиту и

бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и преузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере (став 2.).

Ова обавеза преузета је чланом 6. став 1. Породичног закона којим је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета. У спору за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета. Пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу односно лишењу родитељског права суд је дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима (члан 270. ПЗ).

Породични закон не искључује могућност враћања родитељског права. Одлука о враћању родитељског права може да се промени уколико су се значајније промениле околности након доношења те одлуке, односно када престану разлози због којих је родитељ потпуно или делимично лишен родитељског права (члан 83. ПЗ). Суд је одлучујући о таквом захтеву дужан да цени да ли је дошло до нових околности због којих је неопходно променити одлуку о враћању родитељског права, при томе ценећи најбољи интерес детета.

Родитељско право изведено је из дужности родитеља и постоји само у мери која је потребна за заштиту личности, права и интереса детета (члан 67. ПЗ). У спору за заштиту права детета и спору за вршење односно лишење родитељског права суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета и одлука суда о делимичном лишењу родитељског права мора бити заснована на оцени најбољег интереса детета да његов родитељ буде делимично лишен родитељског права. Најбољи интерес детета је правни стандард који се процењује на основу низа објективних и субјективних околности, а између осталог подразумева и да се између детета и родитеља са којим не живи развије и негује однос заснован на љубави, поверењу, међусобном уважавању, привржености, узајамном помагању и поштовању личности и достојанства.

Према члану 82. став 1. Породичног закона, родитељ који несавесно врши права или дужности из садржине родитељског права може бити делимично лишен родитељског права.

Према члану 83. истог закона, родитељу се може вратити родитељско право када престану разлози због којих је био потпуно или делимично лишен родитељског права.

По налажењу Врховног суда, правилно су нижестепени судови оценили да у конкретном случају нису престали разлози због којих је тужилац делимично лишен родитељског права и утврдили најбољи интерес малолетног детета проценом свих релевантних околности. Лишење родитељског права у погледу одржавања личних односа у конкретном случају има своје оправдање, јер посебна заштита малолетне деце подразумева обезбеђивање услова за правилан психофизички развој детета у здравој животној и породичној средини и предуслов је правилног одрастања. Најбољи интерес детета у конкретном случају, проверен је кроз мишљење стручног тима органа старатељства и одговарајућих стручњака – вештака, стављањем у однос

пропорционалности понашања тужиоца и заштиту интереса малолетног детета, па су нижестепени судови правилно дали предност заштити интереса малолетног детета кроз правну последицу лишења родитељског права оца у погледу одржавања личних односа и права да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета. Судови су одлуку донели руководећи се најбољим интересом мал.детета, а не жељом и позитивном мотивацијом оца да врши родитељско право. Стога чињеница на коју се наводима ревизије указује, да је надлежни орган старатељства требало да спроведе породичну терапију у циљу реуспостављања контакта између малолетног детета и оца, а не да цени подобност оца као родитеља, не доводи у сумњу изнети закључак. Код утврђеног да су третмани спровођени све док је постало извесно да терапија не може да доведе до позитивних резултата, да је тужилац фиксиран на партнерски однос и да својим потребама даје предност у односу на потребе детета и да дете аутентично не жели контакте са оцем, а да би се даљем излагању терапијским третманима отпор мал.детета повећао, то је и по оцени ревизијског суда правилан закључак нижестепених судова да је извесно да одржавање личних односа неће дати прави резултат према садашњим околностима конкретног случаја. Садашњи интерес мал.детета је да се судски поступци окончају и да родитељи превазиђу међусобне неразрешене односе уз успостављање сарадње о питањима која се односе на мал.дете, имајући у виду да изречена мера нема трајни карактер и да будуће евентуалне позитивне промене у понашању тужиоца (што јесте дужност родитеља), могу довести до враћања родитељског права у законом предвиђеном поступку. Следом наведеног, неосновани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права и указивање на мишљење комисије судских вештака, јер су сва доказна средства, па и наведено мишљење била предмет правилне и детаљно образложене оцене нижестепених судова, а разлоге за такву оцену прихвата и ревизијски суд.

На основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић,с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић